

Szczepański, Seweryn

"Ostródzki Przegląd Historyczny" T. 1, 2005 [druk. 2007] : [recenzja]

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 3, 364-369

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dów (ss. 342–355). Na marginesie należy zaznaczyć, że reprodukcja siedemnastowiecznego planu tej twierdzy wykonana przez Cypriana Tomaszewskiego znalazła się na okładce *Księgi*.

Kolejne opracowania dotyczą już historii współczesnej. Tę otwiera artykuł Romana Bäcker'a *Okrągły stół, pomiędzy totalitaryzmem a demokracją?* (ss. 356–360). Dalej następują opracowania: Sylwi Galij-Skarbińskiej *Działania Służby Bezpieczeństwa wobec Studenckiego Ośrodka Wolnych Dyskusji na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika (1979 r.)* (ss. 361–374); Izabeli Mazanowskiej *Relacja Służby Bezpieczeństwa z uroczystości koronacji Obrazu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w kościele św. Józefa w Toruniu* (ss. 375–381); Przemysława Ruchlewskiego *Sprawozdanie Służby Bezpieczeństwa z toruńskiego festiwalu „Sacrosong” w 1973 r.* (ss. 382–412); Igora Makacewicza *Raport z województwa pomorskiego dotyczący realizacji instrukcji Ministra Bezpieczeństwa Publicznego Romana Romkowskiego w sprawie inwigilacji Kościoła katolickiego (1949 r.)* (ss. 413–424); Wojciecha Polaka *„Informacja” bydgoskiej Służby Bezpieczeństwa z lutego 1960 r. dotycząca sytuacji na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu* (ss. 425–446) oraz Kamila Błaszczyka *Model życia młodzieży prezentowany na łamach Tygodnika Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej „Razem” w latach 1976–1980* (ss. 447–472).

Jak wspomniano wyżej, *Księga pamiątkowa* jest różnorodna pod względem tematycznym, ale, co także warto raz jeszcze podkreślić, w przeważającej części utrzymana w kręgu zainteresowań badawczych Jubilat. Publikacja prezentuje się znakomicie również pod względem edytorskim: dobrej jakości papier, twarda okładka, staranna redakcja.

Jerzy Kielbik (Olsztyn)

„Ostródzki Przegląd Historyczny”, 2005 [druk. 2007], t. 1, pod red. Ryszarda Sajkowskiego, Muzeum w Ostródzie, ss. 311.

Muzeum w Ostródzie publikowało dotychczas wydawnictwa związane ściśle z dziejami regionu ostródzkiego¹ oraz zbiór wystąpień z konferencji „Religia i polityka w świecie antycznym” (Ostróda 19–20 października 2001)². Obecnie przekazuje czytelnikom periodyk, który różniąc się od wcześniejszych przedsięwzięć wydawniczych, zawiera materiały dotyczące zarówno historii regionalnej, jak i historii Polski i powszechnej. „Ostródzki Przegląd Historyczny”, mimo że przygotowany już w 2005 r., ukazał się dopiero na początku 2008 r. Zawiera 13 artykułów, które w kilku przypadkach powstały na podstawie wykładów wygłoszonych na ostródzkim zamku. W artykułach poruszono problematykę związaną z historią w możliwie najszerszym zakresie chronologicznym – od starożytności po historię najnowszą, znajdujemy także opracowania z dziedziny językoznawstwa, etnografii i archeologii. Wszystkie zaopatrzone są w streszczenia w języku angielskim, jeden dodatkowo w aneks źródłowy, dwa w ilustracje oraz tablice. Osobne działy to „Recenzje i omówienia” oraz „Kronika” za lata 1999–2004, opisująca tworzenie się muzeum oraz jego działalność.

Dział „Artykuły i materiały” otwiera opracowanie Sergiusza Sharypkina *Wyspa Santoryn – Pompeje świata egejskiego* (ss. 11–20). Autor w barwny sposób przedstawia dzieje wyspy Santoryn (gr. Thera) leżącej na południowym krańcu archipelagu Cyklady. Szczególną uwagę poświę-

¹ *Szkice z dziejów Ostródy i okolic*, pod red. R. Sajkowskiego, Ostróda 2003; M. J. Hoffmann, A. Mackiewicz, *Średniowieczne założenia obronne powiatu ostródzkiego*, Studia i Materiały Muzeum w Ostródzie, 1, pod red. R. Sajkowskiego, Ostróda 2004; *Ostróda – siedem wieków dziejów miasta*, pod red. R. Sajkowskiego, Ostróda 2005.

² *Religia i polityka w świecie antycznym*, pod red. R. Sajkowskiego, Ostróda 2005.

ca ogromnemu kataklizmowi z około 1500 r. p.n.e., którym był wybuch wulkanu na wyspie. Autor przybliży także poglądy Spiridona Marinatosa – badacza Santorynu, który łączył ją z Atlantydą Platona, przedstawia też głosy jego przeciwników³.

Miron Wolny w artykule *Λογχοφοροι w bitwie pod Kannami (216 p.n.e.)* (ss. 21–25) charakteryzuje formację piechurów Hannibala. Wśród znanych sobie translacji pojęcia *λογχοφοροι* autor poszukuje najlepszego odpowiednika oryginału, za który uznaje proponowane przez Jakoba Seiberta – „Lanzenträger”⁴. Formacja ta, jak zauważa autor, tworzyła lekkobrojne czoło armii kartagińskiej. Wyjaśnienia te wydają się o tyle ważne, że samo pojęcie *λογχοφοροι* ma szerokie i często niedokładne odniesienia w języku greckim, a także w jego translacjach. Zapewne nie z winy autora powstała pewna nieelegancka „wpadka” redaktorska przy streszczeniu artykułu. Znajdujemy tam mianowicie omyłkowo zapisane grecką czcionką angielskie tłumaczenie *Λογχοφοροι in the Battle of Canes (216 B.C.)* jako: *Λογχοφοροι iv τηε Βαττλε οφ Cannes (216 B.C.)*.

Artykuł Jarosława Marka Spychały *Zarys historii kultu Izydy w świecie grecko-rzymskim* (ss. 27–45) to propozycja wypełnienia luki, jaką jest brak szerszego opracowania w języku polskim podjętego przezeń tematu. Autor przedstawia początki kultu Izydy w Egipcie, opisuje, w jaki sposób ewoluował jej wizerunek oraz jak odbierali jej kult greccy obserwatorzy. Następnie przechodzi do omówienia jej kultu w świecie greckim i rzymskim. Ważnym elementem opracowania jest opis jego organizacji oraz celebryjnej go kasty kapłańskiej, przy czym szczególną uwagę autor zwrócił na opis misterii.

Grzegorz Białuński w artykule *Zagadkowe plemię Galindów – wybrane problemy* (ss. 47–63) opisuje kilka ważniejszych zagadnień związanych z pruskim plemieniem Galindów. Zwrócił uwagę m.in. na problem nazwy „Galindia”, uczestnictwa części plemienia w wędrówce ludów, częstego identyfikowania Galindów z plemieniem Goljad zamieszkującym niegdyś pogranicze z Finami w okolicy Moskwy. Przybliżenie tych tematów wydaje się ważne głównie ze względu na kontrowersje, jakie budzą nadal. Ostatnim problemem poruszonym w artykule jest kwestia domniemanej identyfikacji przez autorów średniowiecznych obszaru Galindii z krajem Amazonek. Autor przytacza nazwę „Goland” podaną przez Pawła Diakona (VIII w.) jako miejsce zamieszkiwania przez „lud kobiet” na krańcach Germanii – językowo zbliżoną do Galindii. Kolejny przekaz pochodzi od Ibrahima ibn Jakuba (połowa X w.): „Na zachód od Burus [leży] miasto kobiet” – zdaniem Białuńskiego może to być obszar pomiędzy Prusami, Polską a Rusią. Autor omawia także poglądy innych badaczy, sytuujących kraj „Amazonek” na Mazowszu. Warta podkreślenia jest identyfikacja owego „miasta kobiet” z fińskim *Kwaen-land*, co dosłownie oznacza „miasto kobiet”⁵. Interesująca jest także pozycja kobiet z plemion ugrofińskich ujawniająca się w znaleziskach z cmentarzysk ulokowanych w dorzeczu górnej Wołgi, gdzie groby kobiece wyposażano w narzędzia do obróbki brązu. Świadczą o tym także pozostałości pracowni, w których odkrywano typowo kobiece sprzęty domowe⁶. W tym wypadku należałoby założyć oczywistą pomyłkę Ibrahima ibn Jakuba co do kierunków. Pomyłką byłoby także poszukiwanie związków pomiędzy „miastem kobiet” a Galindią, chy-

³ Więcej na ten temat zob.: S. Sharypkin, *W sprawie źródeł platońskiej legendy o Atlantydzie*, w: *Religia i polityka w świecie antycznym*, ss. 45–56.

⁴ W innej pracy – M. Wolny, *Hannibal w Italii (218–217 p.n.e.)*. *Studia nad uwarunkowaniami początkowych sukcesów kartagińskich*, Olsztyn 2007, ss. 200–202; autor pisząc o *λογχοφοροι*, przyjmuje translację Seweryna Hammera jako „kopijnicy”.

⁵ G. Labuda, *Słowiańszczyzna starożytna i wczesnośredniowieczna. Antologia tekstów źródłowych*, Poznań 2003, s. 148, p. 23.

⁶ L. Leciejewicz, *Nowa postać świata. Narodziny średniowiecznej cywilizacji europejskiej*, Wrocław 2007, s. 171.

ba że informatorzy Ibrahima jako Burus identyfikowali Sambię. Klóciłoby się to jednak z podnoszoną opinią o ich sąsiedztwie z państwem Mieszka. Inne argumenty autora dotyczą znacznej roli pierwiastka żeńskiego w postaci bogini Kurko oraz przekazów o silnej pozycji kapłanek związanych z jej kultem. O roli kobiet świadczyć może także bogate wyposażenie ich grobów oraz hipoteza o wywędrowaniu części plemienia. Autor akcentuje jednak dyskusyjność swoich poglądów, które należałoby rozpatrywać w znacznie szerszym aspekcie.

Ignacy Ryszard Danka w artykule *Przysłowie staropruskie w oświetleniu językoznawczym* (ss. 65–71) pochyla się nad XVI-wiecznym dziełem Leonharda Thurneyssera *Onomasticum*, a konkretnie nad zamieszczonym tam przysłowiem staropruskim. Przysłowie to, zapisane jako: *Deves does dantes, Deves does geitka* ma odpowiedniki w języku polskim („Bóg dał zęby, Bóg da także chleb”), w litewskim, greckim oraz na obszarze Śląska Cieszyńskiego. Autor proponuje także tłumaczenia tego przysłowia w językach: łacińskim, sanskryckim i jego rekonstrukcję w prajęzyku indoeuropejskim. Artykuł opatrzony jest także w komentarz, w którym ukazane zostało pokrewieństwo występujących w przysłowiu słów z innymi językami indoeuropejskimi.

Marek Radoch w artykule *Subsydia na kościół, pogorzalców, szpitale i inne cele w komturstwie ostródzkim (w świetle księgi podskarbińskiej Zakonu Krzyżackiego)* (ss. 73–86) omawia zapomogi finansowe udzielone mieszkańcom komturstwa ostródzkiego przez wielkich mistrzów Konrada i Ulryka von Jungingen w latach 1399–1409. Autor wyszczególnia tu subsydia na kościoły i duchownych, uczniów, pogorzalców, szpitale i chorych, braci krzyżackich, remonty, finansowanie pobytu gości oraz pozostałych – objętych pomocą z powodu innych doświadczeń losowych. W tym ostatnim wypadku domysły autora nie zawsze znajdują oparcie w źródłach⁷. Artykuł uzupełniają załączniki w postaci zestawienia subsydiów oraz fragmenty księgi podskarbińskiej. Tu także można się doszukać pewnej pomyłki: mianowicie autor błędnie identyfikuje syna wytwórcy tarcz z Iławy („eyme armen schuler der schilderrynne son der Ylaw”) jako „żonę wytwórcy tarcz z Iławy” (s. 82, p. 82), chociaż w tekście artykułu zapis jest prawidłowy (s. 75). Do mniejszych pomyłek należy zaliczyć ulokowanie Laskowic koło Susza (Rosenberga) (s. 84, p. 107). Miejscowość ta znajduje się w powiecie kwidzyńskim – około 7 km od Prabut (Riesenburg). Być może doszło tu do mylnej identyfikacji: Rosenberg – Riesenburg.

W artykule *Epoka „Ogniem i mieczem” Henryka Sienkiewicza a rzeczywistość historyczna doby powstania Chmielnickiego* (ss. 87–104) Mirosław Nagielski opisuje przebieg powstania Chmielnickiego, dużo miejsca poświęcając przyczynom klęsk Polaków w starciach z wojskami kozacko-tatarskimi. Autor w wielu miejscach konfrontuje literacką wizję Sienkiewicza z przekazami źródłowymi, udowadniając, że autor *Trylogii* korzystał z informacji zawartych nie tylko w pamiętnikach i dziurkach, ale także w źródłach archiwalnych.

⁷ Wątpliwości budzi zakwalifikowanie następujących osób [18 X 1399]: Nicze Wendeke z Iławy (5 grzywien): „5 m. Nicze Wendeke zur Ylow gegeben am sonnubunde Luce ewangeliste”; isak Hanusz (5 grzywien): „5 m. Hannus vom Rynischen isse”; komornik Cuneke (5 grzywien): „5 m. Cuneke kemerer am selben tage [18 X 1399] zur Ylow. Item 8 scot [skojców] deme manne mit deme hulffewayne von der Ylow zum Pruschenmarke” – cyt za: *Das Marienburger Tresslerbuch der Jahre 1399–1409*, oprac. E. Joachim, Königsberg 1896, s. 33; zob. też załącznik M. Radocha, s. 81; Zona Henryka Hemppla, puszcarka w Iławie [wrzesień 1402] (2 grzywiny): „2 m. Heynrich Hemppels weip gegeben zur Ylow, der buchsenschutzen zur Ylow gegeben” – ibidem, s. 181; M. Radoch, op. cit., s. 82; Tomasz „starający się o pannę” [11 VII 1403] (4 grzywiny): „eynem fryen Thomas gennant 4 m. gegeben” – *Das Marienburger Tresslerbuch*, s. 258; M. Radoch, op. cit., s. 82; pewna panna (6 grzywien): „6 m. eyner juncfrawen gegeben” – *Das Marienburger Tresslerbuch*, s. 324; M. Radoch, op. cit., s. 83; piwowarka z Ostródy [styczeń–luty (?). 1406] (4 grzywiny): „eyner bruwiryne zu Ostirode ouch zum Elbinge gegeben” – *Das Marienburger Tresslerbuch*, s. 379; M. Radoch, op. cit., s. 84; pani z Leszcza [październik 1408] (6 grzywien): „6 m. der frauwen vom Heselecht” – *Das Marienburger Tresslerbuch*, s. 509; M. Radoch, op. cit., s. 85. W przytoczonych przykładach nie ma informacji o udzieleniu pomocy poszkodowanym ani o jakichkolwiek wydarzeniach losowych, ani też o tym, że ci, którzy przyjmowali pieniądze, byli ludźmi biednymi.

W kolejnym artykule dotyczącym epoki nowożytnej *Najazd kniazia Iwana Chowańskiego na Podlasie na przełomie 1659/1660 roku* (ss. 106–138) Krzysztof Kossarzecki w wyczerpujący sposób opisuje zmagania Polski z Rosją w schyłkowym okresie wielkiej wojny polsko-szwedzkiej. Ofensywa Chowańskiego miała zmusić osłabioną Rzeczpospolitą do powrotu do zerwanych przez Polaków warunków rozejmu z Niemcami z 1656 r. Autor, opierając się na dużej liczbie źródeł, opisuje knowania polityczne tego okresu i niemal krok po kroku odtwarza postępy Chowańskiego aż do jego odparcia latem 1660 r.

Uwagi edytora „Pieśni ludu znad górnej Drwęcy” Władysława Ogrodzińskiego (ss. 139–145) przybliżają nie tylko dzieło ostródzkiego pastora Gustawa Gizewiusza, ale przede wszystkim trudne etapy przygotowania rękopisu do druku. Jak zauważa autor: „Gizewiusz nigdy nie miał szczęścia do łatwych rozwiązań problemów. Także losy rękopisu *Pieśni ludu znad górnej Drwęcy* mają historię nie wolną na swój sposób od dramatyzmu” (s. 141). W artykule nie brakuje odniesień do informatorów Gizewiusza – autor ustala tożsamość i związki rodzinne kilku z nich. Ważną sprawą poruszoną w tekście jest czas powstania dzieła. Ogrodziński opowiada się za okresem od sierpnia 1836 do 5 maja 1840 r., wykazuje przy tym, że najbardziej intensywną pracę Gizewiusz wykonywał w drugiej połowie 1836 r. i pierwszym kwartale 1837 r.

Danuta Kasperek w artykule *Jan Karol Sembrzycki i jego ostródzki „Mazur”* opisuje niezwykle kontrowersyjną postać, jaką był Jan Karol Sembrzycki – wydawca takich czasopism, jak „Mazur” (1883–1884), „Mazur Wschodnio-Pruski” (1885 – zaledwie 11 numerów), redaktor „Kalendarza Prusko-Polskiego” (w latach 1884–1885) oraz badacz kultury ludowej i historii Mazur oraz Litwy Pruskiej. Autorka ukazuje osobowość Sembrzyckiego, zwraca uwagę na jego działalność wydawniczą i naukową oraz poglądy polityczne i społeczne. Dużo uwagi poświęca jego działalności jako redaktora wydawanego w Ostródzie tygodnika „Mazur”, którego pierwszy okazowy numer ukazał się 14 listopada 1883 r. w nakładzie 1000 egzemplarzy. „Mazur” zaczął się ukazywać regularnie od 2 stycznia 1884 r. Sembrzycki drukował w nim listy od czytelników oraz odpowiedzi na nie, porady rolnicze, szarady i zagadki. Ciekawostką były powiastki w odcinkach, w których zwalczał pijaństwo i krytykował coraz liczniejszą wśród Mazurów emigrację do Ameryki. W „Mazurze” publikował także wiersze, w tym wczesne utwory Michała Kajki. Głównym zadaniem gazety było jednak przekonanie Mazurów do polskiej mowy, czemu Sembrzycki najbardziej hołdował. Artykuł stanowi ważne uzupełnienie biografii postaci zasłużonej dla Ostródzkiego oraz całego Mazur⁸.

Elżbieta Kaczmarek artykuł *Kultura ludowa Powiśla* rozpoczyna od określenia położenia Powiśla, które obejmuje dawne powiaty: pasłęcki, suski, morąski i północną część ostródzkiego. Tekst uzupełnia mapa z 1932 r. z zaznaczeniem omawianego obszaru. Autorka wiąże Powiśle głównie z pruską Pogezanią, niesłusznie pomijając obszar Pomezanii, który również w dużej części (od Kwidzyna na południu i Sztumu na północy do Iławy) należałoby zaliczyć do Powiśla. Tym bardziej że obszar dawnej Pomezanii częściowo pokrywał się z tzw. Oberlandem (południowo-zachodnia część dawnego powiatu morąskiego oraz okolice Iławy), który autorka uznaje za niemiecki odpowiednik współczesnego Powiśla. Był to teren wymieszany etnicznie, czego początków należałoby szukać nie tylko w okresie podbojów krzyżackich i połowie XVI w., ale już w epoce Prus plemiennych. Szczegółne wartości, wyróżniające kulturę ludową Powiśla, autorka dostrzegła w budownictwie mieszkalnym. Walory te ilustruje bogata ikonografia. Artykuł zawiera opis zarówno wystroju domów, jak i charakterystycznego stroju mieszkańców Powiśla, który w końcu XIX w. zaczy-

⁸ Więcej o Sembrzyckim zob. D. Kasperek, *Jan Karol Sembrzycki 1856–1919. Mazur na rozdrożu narodowym*, Olsztyn 1988.

nał już zanikać. Sporo informacji poświęcono także gospodarce chłopskiej, rodzimej wytwórczości i sztuce. Szczególnie ważne miejsce w rozważaniach autorki zajmują zwyczaje świąteczne. Artykuł, choć w ciekawy sposób przedstawia kulturę ludową Powiśla, to brakuje w nim jednak dokładniejszego opisu geograficznego przedstawianego terenu, odzwierciedlenia go na współczesnej (nie niemieckiej) mapie z polskim opisem. Pewien niedosyt budzi także pominięcie w przedstawionej ikonografii tradycyjnego stroju z Powiśla.

W artykule *Wyniki nadzoru archeologicznego prowadzonego w 2000 i 2001 r. podczas prac ziemnych przy odwadnianiu fundamentów zamku gotyckiego w Ostródzie (st. II, wykop 18)* (ss. 169–196) Hanna i Adam Mackiewiczowie przedstawiają rezultaty badań wykopaliskowych prowadzonych od 22 grudnia 2000 do 31 marca 2001 r. Autorzy rozpatrują okres powstania zamku, jego architekturę oraz funkcje. Spośród uzyskanych wyników godne uwagi jest odkrycie w latach 1998–1999 relikwów gdaniska w postaci trzech filarów kamiennych kierujących się w stronę rzeki Drwęcy. Wbrew przypuszczeniom niemieckiego badacza Konrada Steinbrechta, który uważał, że gdanisko stanowiła wieża znajdująca się bezpośrednio przy północnym skrzydle zamku⁹, to właśnie miejsce pełniło funkcję zamkowego ustępu. Autorzy przedstawiają następnie wyniki badań prowadzonych przy fundamentach zamku w latach 2000–2001. Szczególne ważne okazały się odkrycia przy skrzydle północnym gdzie, jak przypuszczają autorzy, znajdować się mogła pierwsza drewniana warownia, poprzedzająca wzniesienie zamku murowanego. W artykule znajdujemy też opis materiału zabytkowego, pozyskanego w czasie prac. Opis uzupełniony jest dokumentacją fotograficzną oraz 12 tablicami.

Ostatni artykuł, autorstwa Artura Emila Lipki *Ukraińcy na ziemi ostródzkiej. Osadnictwo w ramach akcji „Wisła”, działalność ostródzkiego oddziału Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego* (ss. 197–209), opisuje proces osiedlania ludności ukraińskiej na obszarze powiatu ostródzkiego oraz życie kulturalne mniejszości w latach 1947–1990. Autor, korzystając z różnego rodzaju źródeł (archiwalia, wspomnienia drukowane oraz wypowiedzi), ukazuje, w jaki sposób ludność przesiedlona w ramach akcji „Wisła” odnajdywała się w powojennych realiach, na jakie trudności napotykali przesiedleńcy zarówno ze strony innych osadników, jak i władz oraz funkcjonariuszy MO i UB. W dalszej części wypowiedzi autor skupił się na działalności ostródzkiego Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w latach 1956–1990. Wartość tej części artykułu podkreśla fakt, że poruszane tu problemy wcześniej nie były przedstawiane. Niezwykle interesująca jest np. tabela „Ludność osiedlona w ramach akcji Wisła w poszczególnych gminach powiatu ostródzkiego. Stan na dzień 18 sierpnia 1947”. Została ona opracowana na podstawie materiałów źródłowych znajdujących się w Archiwum Państwowym w Olsztynie.

Kolejnym działem „Ostródzkiego Przeglądu Historycznego” są „Recenzje i omówienia”. Tom 1 zawiera trzy artykuły recenzyjne. Obiektem zainteresowania były prace: *Szkice z dziejów Ostródy i okolic*, pod red. R. Sajkowskiego, Ostróda 2003 (rec. M. Marchwicka); M. J. Hoffmann, A. Mackiewicz, *Sredniowieczne założenia obronne powiatu ostródzkiego*, „Studia i Materiały Muzeum w Ostródzie” 1, pod red. R. Sajkowskiego, Ostróda 2004 (rec. M. F. Jagodziński); *Rzymskie prawo publiczne*, pod red. B. Sitka, P. Krajewskiego, Olsztyn 2004 (rec. R. Sajkowski).

Ostatni dział „Przeglądu” stanowi „Kronika”. Znajdujemy tu cztery sprawozdania, które ukazują proces tworzenia się oraz działalność Muzeum w Ostródzie. W pierwszym sprawozdaniu, autorstwa Ryszarda Sajkowskiego, *Powstanie i działalność Agencji Ochrony Dóbr Kultury – Izba*

⁹ C. Steinbrecht, *Die Baukunst des Deutschen Ritterordens in Preussen, IV: Die Ordensburgen der Hochmeisterzeit*, Berlin 1920, s. 55, ryc. 102; H. Mackiewicz, A. Mackiewicz, *Wyniki badań archeologicznych w obrębie gdaniska przy zamku w Ostródzie*, w: *Ostróda – siedem wieków dziejów miasta*, ss. 59–89.

Muzealna CKiS (1999–2000) (ss. 231–240) omówiono działalność związaną z powołaniem jednostki muzealnej, począwszy od 1997 do 2000 r. W dalszej części znajdują się informacje na temat organizowanych wystaw, odczytów i konkursów. Kolejne sprawozdania opisują dalsze lata działalności samodzielnej placówki, jaką jest Muzeum w Ostródzie: Ryszard Sajkowski, *Powstanie i działalność Muzeum w Ostródzie w latach 2000–2001* (ss. 241–259); Marek Jankowski, *Kronika wydarzeń 2002 r.* (ss. 261–274); Marek Jankowski, *Kronika wydarzeń 2003 r.* (ss. 275–282); Ryszard Sajkowski, *Działalność Muzeum w Ostródzie w 2004 r.* (ss. 283–308). Spośród wielu godnych uwagi inicjatyw muzeum, oprócz prezentowanych wystaw oraz działalności wydawniczej, na uznanie zasługują cykliczne wykłady oraz konkursy. Do najważniejszych zaliczyć należy organizowany corocznie wraz z Towarzystwem „Pruthenia” ponadregionalny konkurs „Prusowie – północni sąsiedzi Słowian” (2001–2004) oraz wraz z Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty „Antyczne źródła jedności europejskiej” (2001–2004).

Pierwszy tom „Ostródzkiego Przeglądu Historycznego” stanowi kolejny ślad prężnej działalności Muzeum w Ostródzie. Ciekawa idea połączenia treści regionalnych z materiałami dotyczącymi historii powszechnej i Polski w możliwie najszerszym przedziale chronologicznym aczkolwiek wzbudzać może wśród odbiorców przyzwyczajonych do *stricte* regionalnych wydawnictw pewne zastrzeżenia, to warto mimo początkowych przeciwności kontynuować ową ideę w celu rozszerzania wiedzy nie tylko o dziejach najbliższego regionu, ale także o dziejach Polski i Europy. Pozostaje zatem wypatrywać kolejnych tomów „Ostródzkiego Przeglądu Historycznego”, który – miejmy nadzieję – zgodnie z zamysłami redaktora rzeczywiście zaistnieje jako periodyk.

Seweryn Szczepański (Iława)